

Het surrealistische lot van Jiguamiandó en Curvaradó

Deze maand is het tien jaar geleden dat in Colombia Operación Genesis plaatsvond. In februari 1997 maakten leger en paramilitairen talloze slachtoffers onder de Indiaanse en Afrocolombiaanse bevolking. Denden sloegen op de vlucht. Verslag vanuit de pelgrimstocht die van 15 tot 24 februari gehouden werd ter herdenking van de gebeurtenis.

Tijdens de pelgrimstocht doen we verschillende Humanitaire zones en Biodiversiteitszones aan. Gezamenlijk stoppen we de eerste maïs, rijst, banaan, kokosnoot en suikerriet in de grond. En s avonds, onder begeleiding van kaarslicht en grote kampvuren, herdenken we de meer dan honderd doden. Afro-colombiaanse vrouwen dansen en zingen voor ons een strijdlid over vrijheid en hun wens om op deze grond, waar ze zijn geboren, te mogen sterven. Ook de deelnemers aan de pelgrimstocht, die uit verschillende hoeken van het land en de wereld komen, leveren hun culturele bijdrage. Van oude strijdlidderen, die nog dateren uit de Spaanse burgeroorlog, tot zelfgecomponeerde vallenatos over hoe de Colombiaanse staat in deze uithoek van het land de burgerbevolking heeft gebombardeerd en vervolgd.

Aangrijpend

In de humanitaire zone van Nueva Esperanza aan de oevers van de rivier Jiguamiandó zijn we getuige van een aangrijpend toneelstuk. In duidelijke taal wordt verteld hoe bedrijfsinteresses hand in hand gaan met paramilitaire structuren, en hoe de nationale overheid de bewoners van de gemeenschappen hebben verdreven om op de gestolen grond duizenden hectares oliepalm te kunnen planten.

Drie van de dorpsoudsten zijn voor een minuut of twintig respectievelijk de president van de Verenigde Staten, de president van Colombia en de president van het bedrijf Urapalma. Vanaf het moment dat die laatste bij de Amerikaanse president aanklopt met een plan voor duizenden hectares oliepalm in het noordwesten van Colombia, is het duidelijk dat de mensen die leven aan de rivieren van Curvarado en Jiguamiandó plaats zullen moeten maken voor dit economische megaproject.

Vervolgens zien we hoe president Bush militaire steun geeft aan de Colombiaanse president, die op zijn beurt de hulp inroept van de beruchte familie Castaño, die aan de bakermat van het Colombiaanse paramilitarisme staat. Wij zullen voor u de regio schoonmaken, zegt Castaño tegen de president van Colombia. Twee minuten later zijn we omringd door vijftien paramilitairen die stenen op de zinken dakbedekking gooien, met houten geweren zwaaien en ons met bedekte gezichten toeschreeuwen. Ze laten een moeder huilend naast haar dode zoon achter.

We blijven hier

De leiders van de gemeenschappen, die we tijdens de pelgrimstocht aandoen, leggen ons keer op keer uit hoe economische belangen hand in hand gaan met de agressieve en ingenieuze strategieën van de overheid en de paramilitairen. De paras, vaak in samenwerking met het Colombiaanse leger, en economische blokkades maakten het de bevolking onmogelijk in de eerste levensbehoeften te voorzien. Vanaf 1997 werd de bevolking zo stelselmatig verdreven. De militaire en paramilitaire aanwezigheid zorgde er bovendien voor, dat de oorspronkelijke bewoners niet konden terugkeren naar hun collectieve gronden. De grote machines van de bedrijven werden zonder noemenswaardige weerstand naar binnengereden. Vervolgens kwamen de kettingzagen, tractoren en bulldozers die regenwoud met de

grond gelijk maakten.

Een van de dorpsoudste: De helikopters vliegen hier regelmatig over, ze beschieten en bombarderen onze gemeenschappen om ons van ons grondgebied te verdrijven. Maar we blijven hier. We hebben in de afgelopen tien jaar veel geweld meegemaakt. We laten ons niet zo maar weggagen. We zeggen Ons grondgebied of ons leven. We zijn hier geboren en zullen hier sterven, net als onze voorouders dat hebben gedaan en net zoals onze kinderen dat zullen doen.

In dienst van de economische belangen

Om zich het collectieve grondgebied eigen te maken gaan de overheid en de bedrijven veel verder dan simpel geweld. Er zijn in de afgelopen drie, vier jaar veel valse rechtzaken gestart tegen de leiders van de gemeenschappen en de organisaties die in de regio werken. Betaalde getuigen beschuldigen de leiders ervan hoge rangen in de guerrillabeweging FARC te bekleden. Uit angst om opgepakt te worden kunnen velen uit de gemeenschappen de regio niet verlaten.

Ook de nationale wetgeving wordt in dienst gesteld van de grote economische belangen en hun mogelijkheden om zich grote stukken collectief grondgebied toe te eigenen. In 2006 lagen er verschillende wetsvoorstellen en amendementen op tafel, waaronder de ley del desarrollo rural, de ley de tierras, de ley forestal en er zijn plannen voor een ley de aguas. Sommige van deze wetten zijn inmiddels aangenomen. Zo is het nu zo dat de eigendomstitels van boeren die langer dan vijf jaar niet op hun grondgebied hebben gewerkt, komen te vervallen. Dat betekent in de praktijk dat ófwel de bedrijven, die er gedurende die vijf jaar illegaal hun gewassen hebben geplant, de titels verkrijgen, ófwel de staat die het grondgebied in beslag neemt. Veel bossen zijn van nationaal park verworden tot kapbaar hout. Op tafel ligt een plan voor het privatiseren van de zoetwatervoorzieningen van het land.

Daarnaast is er veel te doen om de administratie van landtitels. Het Instituto Colombiano de Desarrollo Rural (INCODER) dat hiervoor verantwoordelijk is, heeft in de afgelopen jaren meerdere individuele claims op land gehonoreerd. Als gevolg daarvan is het collectieve grondgebied afgenomen. Rivieren, die door de oliepalmplantages zijn verlegd, vormen nog steeds de natuurlijke grens, maar bakenen een kleinere oppervlakte af dan voorheen. En natuurlijk is er ook een heleboel gesjoemel. Mensen die al jaren lang dood zijn en nog steeds blijven contracten tekenen voor de verkoop van hun grote stukken grond. Mensen die 300 hectares aankopen om er vervolgens 6000 te verkopen.

Paradox

Nationale en internationale hulpprogramma's voor de slachtoffers van het geweld proberen de tienduizenden mannen en vrouwen, ouderen en kinderen aan het werk te krijgen in de zogenaamde productieve projecten. Paradoxaal genoeg streven deze projecten echter hetzelfde economische model na, als dat van de grote bedrijven die van het geweld wisten te profiteren; monoculturen, extensieve plantages, vernietiging van de biodiversiteit, grootschalige infrastructurele projecten als de panamericana, en het incorporeren van de kleine zelfstandige boeren in een mondiale economie. Het magisch realisme van Marquez is nog niks vergeleken met de absurde, dagelijkse realiteit van de duizenden die in deze projecten aan het werk worden gezet. Op hun kleine lapjes grond, die een aaneenschakeling vormen van duizenden hectares oliepalm, mogen ze gaan werken voor de mensen die hun burens, vrienden en familieleden in stukken hebben gezaagd.

Maart 07, Moritz tenthoff en Katja Noordam